

Unieke aanpak vrijwilligers Vereniging Markdal brengt nieuw natuurgebied en langere rivier binnen handbereik

Het nieuwe Markdal van de Belgische grens tot aan Breda is in zicht. De kanalisatie van de rivier de Mark wordt ongedaan gemaakt, de natuur krijgt weer ruimte, er komt ruimte voor agrariërs om hun bedrijven toekomstbestendig te maken, ruimte voor recreatie en het dorp Strijbeek krijgt een impuls qua leefbaarheid. In een notendop de plannen voor het Markdal waar vrijwilligers van de vereniging Markdal Duurzaam en Vitaal met de bewoners en met professionals van de provincie Noord-Brabant, de gemeenten Breda en Alphen-Chaam en het Waterschap Brabantse Delta de voorbije jaren keihard aan hebben gewerkt. Op korte termijn stellen de colleges van B en W van beide gemeenten de ontwerpbestemmingsplannen vast. Als dat traject helemaal is afgerond kan na een traject dat in 2010 in gang is gezet de eerste schop in de grond.

Ruilverkaveling

Toen de boerenbonden van Ulvenhout en Galder in 1981 een eerste aanvraag indienden bij de provincie Noord-Brabant voor een ruilverkaveling hebben zij niet bevroed dat er bijna veertig jaar zou verstrijken voor er iets van hun plannen gerealiseerd zou worden. En we schrijven nog maar 2010 als de provincie besluit om realisering van wat destijds heette de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en de uitvoering van de zogeheten kaderrichtlijn water (KRW) uit te stellen tot 2030. Een halve eeuw na het eerste ruilverkavelingsverzoek. Halverwege de jaren '90 werden er nog aanhangwagens vol papier geproduceerd voor wat inmiddels Landinrichting Ulvenhout Galder was gaan heten.

Uitstel van verbetering van het Markdal en alles wat daar verband mee houdt was een brug te ver voor de vijf natuurverenigingen; IVN Mark en Donge, Markkant, de Koninklijke Natuurhistorische Vereniging afdeling Breda, de West Brabantse Vogelwerkgroep en de natuurvereniging Mark en Leije. Zonder anderen tekort te willen doen mogen Wim van Dongen, Piet van Iersel, Jan van der Heijden, Joop van Riet en Sjef Langeveld de kartrekkers van het eerste uur worden genoemd. "Alle vijf de natuurverenigingen waren erg ontstemd over het uitstel van realisering van de plannen. De provincie weet het aan gebrek aan medewerking van de agrariërs. Daarop hebben we als initiatiefnemers eerst brieven geschreven aan de provincie of ze het besluit wilde heroverwegen. Dat zagen ze niet zitten. Daarop hebben de initiatiefnemers gevraagd mogen we het dan zelf doen"

In hun ogen is het ook heel goed te onderbouwen waarom er iets moet gebeuren in het Markdal. Voor de leek die langs de Mark fiets of wandelt lijkt het een prachtig groen gebied langs de rivier. Je komt er runderen tegen, wat vogels en veel gras. "Als je wat beter gaat kijken zie je dat het Markdal er sinds de kanalisering en de aanleg van de A58 echt op achteruit is gegaan. Er komen veel minder plantensoorten voor en ook de visstand en dierenpopulatie hebben veel ingeleverd. Daarnaast speelt mee dat het gebied op slot zat voor (agrarische) ondernemers qua toekomstperspectief.

Stroomversnelling

Het verzoek om zelf aan de slag te gaan met het Markdal had gevolgen die de vrijwilligers toen zelf wellicht nog niet konden inschatten. Ze namen in het licht van naderende provinciale verkiezingen het initiatief om politici uit te nodigen voor een speciale avond in zaal Vianden in Breda over het Markdal en na die avond is alles in een stroomversnelling terecht gekomen. Het enthousiasme van de vrijwilligers kreeg de handen op elkaar van de politici. De initiatiefnemers zijn toen gaan werken aan een basisdocument over wat er in het Markdal moest gaan gebeuren en zeker zo belangrijk hoe

ze dat samen met alle betrokkenen konden gaan aanpakken. In 2012 leidde dat in eerste instantie tot de oprichting van het platform Markdal. De plannen werden steeds concreter. Mede omdat het platform zelf aan de slag wilde met het Markdal inclusief de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur, tegenwoordig Natuur Netwerk Brabant, drong de provincie aan op de oprichting van een Vereniging. Daarop is de vereniging Markdal Duurzaam en Vitaal opgericht. Jettie Rattink, oud-wethouder van de gemeente Breda is toen voorzitter geworden. Met de oprichting van de vereniging was er een juridisch kader voor de provincie om in 2013 een samenwerkingsovereenkomst aan te gaan. In 2014 zijn ook overeenkomsten gesloten met de gemeenten Alphen-Chaam en Breda en het waterschap Brabantse Delta. Deze laatste resulteerde in 2016 in een samenwerkingsovereenkomst om samen de ontwerpfasen in te gaan op basis van de plannen die de vereniging, bewoners en eigenaren in het gebied ontwikkelden.

Werkwijze

Daarvoor al, maar zeker sinds de oprichting van de vereniging en het aangaan van de overeenkomst met de provincie, hebben veel vrijwilligers er hun schouders onder gezet. Tienduizenden uren hebben ze er in gestoken en vooral de wijze waarop er steeds geprobeerd is zoveel mogelijk draagvlak te realiseren voor de plannen mag uniek worden genoemd. Werken van binnenuit noemt de vereniging het. Er is niemand die een ander verteld hoe dingen moeten gebeuren. Alle plannen, doelen, voorwaarden komen van binnenuit de groep en de Markdal-gemeenschap. Het Algemeen Beraad stelt de plannen steeds met grote eendrachtigheid vast. In de overeenkomst met de provincie is als overweging opgenomen dat de vereniging de betrokken partijen als gemeenten, het waterschap, ondernemers, boeren en terreinbeheerders bij elkaar brengt.

De vereniging is het platform waar partijen elkaar in democratische overleg en op voet van gelijkheid ontmoeten en plannen ontwikkelen. Er is wel eens gezegd dat de boeren niet mee wilden werken. Wij kwamen er aan de keukentafel achter dat de boeren wel degelijk iets wilden. Hun bedrijf zit door de grenzen van de huidige regelgeving op slot. Zij kunnen vaak al jarenlang helemaal niets doen aan de ontwikkeling van hun bedrijf. De vereniging en bewoners zijn er in geslaagd om dat vlot te trekken. Agrarische bedrijven hebben hun medewerking toegezegd. Een bedrijf gaat een stuk van de natuurontwikkeling in eigen beheer ter hand nemen. De provincie waardeert de werkwijze van de vereniging. In de overeenkomst is ook vastgelegd dat er ruimte moet zijn voor economische ontwikkelingen als die meerwaarde hebben. Dat is voor de verwezenlijking van de plannen heel belangrijk gebleken. Dit zogenaamde meerwaardetraject maakt het bijvoorbeeld mogelijk om waar nu op basis van de bestaande regels één woning is toegestaan op het perceel van een agrarisch bedrijf er ruimte komt om een of meer woningen te bouwen. Die ruimte leidt er toe dat de agrariër bereid is om grond te verkopen voor de realisering van het Natuurnetwerk Brabant (NNB) en de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water.

Miljoenen

De vereniging heeft voor de uitvoering van de plannen een stichting opgericht. Het dagelijks bestuur van de stichting is hetzelfde als van de vereniging. Een juridisch noodzakelijke stap, omdat er professionele medewerkers aangesteld moesten worden en omdat Markdal Duurzaam en Vitaal gronden aan moest gaan kopen. Inmiddels is er al meer dan 100 hectare grond aangekocht of zijn overeenkomsten voor verwerving van grond aangegaan, die worden geëffectueerd als de bestemmingsplannen onherroepelijk zijn vastgesteld.